

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Markkanen, Marjo

Title: Monimediaisuutta kieltenopetukseen

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © Suomen kieltenopettajien liitto, ry

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Markkanen, M. (2022). Monimediaisuutta kieltenopetukseen. *Tempus*, 57(1), 22-23.
<https://issuu.com/sukol/docs/tempus122>

Monimediaisuus kieltenopetukseen

Kirjoittaja tarkasteli väitöstutkimuksessaan monimediaisuuden ja teknologian roolia opetuksessa ja oppimisessa.

TEKSTI JA KUVA MARJO MARKKANEN

Olen väitöstutkimuksessani tarkastellut, millaisia vaikutuksia monimediaisella pedagogiikalla on ollut peruskoulun saksan B2-kielen opiskelijoiden kielenoppimisprosessiin kahden opiskeluvuoden aikana. Tutkimuksellani olen halunnut selvittää, voiko monimediaisella pedagogiikalla lisätä kiinnostusta kielen opiskeluun tuomalla siihen digitaalisuutta, autenttisuutta, pelillisyyttä ja oppilaille merkityksellisiä sisältöjä. Tutkin monimediaista pedagogiikkaa nimenomaan saksan kielen näkökulmasta, koska sen opiskelu peruskoulussa on viime vuosikymmeninä vähentynyt eniten.

Lisäksi olen halunnut perehtyä tarkemmin teknologian rooliin kieltenopetuksessa. Olen pohtinut seuraavia kysymyksiä: Voiko monimediaisen pedagogiikan malli tuoda digitaalisen teknologian luontevaksi ja pedagogisesti relevantiksi osaksi oppimisympäristöä? Entä kuinka monimediaisuus vaikuttaa oppilaan oppimisprosessiin ja hänen tarvitsemaansa tukeen?

Mitä monimediaisuus on

Monimediaisella pedagogiikalla tarkoitetaan erilaisten medioiden ja työtapojen hyödyntämistä opetuksessa. Medioita käytetään oppimisen tukemiseen ja näkyväksi tekemiseen, ja oppilaat ja opettaja käyttävät niitä omasta aloitteestaan aina silloin, kun se on tarpeen. Samalla oppilaita ohjataan pohtimaan, miten he voivat itse löytää erilaisia monimediaisia oppimisresursseja ja heille merkityksellisiä tapoja oppia.

Tutkimuksessa käytettyjä medioita ja oppimisympäristöjä olivat muun muassa Peda.net, Padlet, Quizlet, iPadin sovellukset kuten Puppet Pals animaatioiden ja iMovie videoiden tekemiseen sekä erilaiset Internet-sivut. Monimediaisia oppimisresursseja, joita oppilaat voivat itse etsiä, ovat esimerkiksi erilaiset verkkomateriaalit kuten blogit, keskustelupalstat, WebQuest-tehtävät, nettilehdet tai sarjakuvat.

Monimediaisilla tehtävillä ja aktiviteeteilla pyritään saamaan oppilaat aktiivisiksi toimijoiksi omassa oppimisprosessissaan ja monipuolistamaan heidän työmuotojaan. Opetukseen yhdistetään sellaisia välineitä ja ympäristöjä, joiden on perinteisesti ajateltu kuuluvan vapaa-aikaan, jotta oppilaat tottuisivat käyttämään kieltä myös koulun ulkopuolella.

Tutkimani monimediaisen pedagogiikan suunnittelumalli alkaa sillä, että opettaja valitsee käytettävät materiaalit,

välineet ja aktiviteetit ja suunnittelee oppimistehtävät (ks. infolaatikko) ja niiden ohjeet. Valinnat pohjautuvat opetussuunnitelmaan ja oppimistavoitteisiin mutta myös oppilaiden aiemmin hankkimiin tietoihin ja taitoihin.

Prosessin toinen vaihe on suunnitelman toteutus, joka rakennetaan yhdessä oppilaiden kanssa. Aluksi opettaja ja oppilaat keskusteleval yhdessä tehtävän tavoitteista ja siitä, millaisia aktiviteetteja, työkaluja ja materiaaleja oppilaat voivat käyttää tavoitteet saavuttaakseen. On tärkeää tarjota oppilaille erilaisia vaihtoehtoja, joiden pohjalta he voivat toimia omien tavoitteidensa ja taitojensa mukaisesti. Opettajan tehtävänä on tukea ja auttaa heitä tarvittaessa. Lopuksi opettaja ja oppilaat esittelevät yhdessä valmistuneita tuotoksia ja arvioivat oppimiskokonaisuuden onnistumista.

Toteutusvaiheen jälkeen opettaja siirtyy analyysivaiheeseen, jossa hän dokumentoi oppimisprosessien toteutumisen: mitä oppilaat tekivät ja mitä he oppivat. Analyysi auttaa opettajaa reflektoimaan suunnitelmaa ja ymmärtämään, mitkä tekijät toimivat oppimisen tukena. Tämä antaa tietoa kehittämistarpeista, joiden pohjalta voi siirtyä jatko suunnitteluvaiheeseen eli suunnittelemaan seuraavia tehtäviä.

Osa oppilaista hyötyy monimediaisuudesta

Tutkimukseni tulokset osoittivat, että monimediaisella pedagogiikalla on positiivisia vaikutuksia oppimisprosessiin,

Monimediaisuus hyödyttää osaa oppilaista.

koska sen avulla voitiin lisätä oppilaiden kiinnostusta ja motivaatiota kielen opiskeluun sekä heidän autonomisia opiskelutaitojaan eli kykyä opiskella itseohjautuvasti ja kontrolloida omaa oppimistaan. Eniten siitä hyötyivät ne oppilaat, joilla oli vahvat autonomiset opiskelutaidot ja mahdollisuuksia vieraan kielen käyttöön myös vapaa-ajalla. Heidän kielenoppimiskäsityksensä oli joustava, ja he liikkuvat erilaisissa oppimisympäristöissä. Heidän opiskelumotivaationsa liittyi vahvasti kielen käyttöön, ja heillä saattoi olla tukiyhteisöjä, joiden parissa he pystyivät harjoittelemaan kielenkäyttöä käytännön tilanteissa.

Kaikki oppilaat eivät kuitenkaan hyötynet monimediaisesta kieltenopetuksesta. Hyötymistä esti oppilaan halu pitää koulun ja vapaa-ajan ympäristöt erillään, autonomisten opiskelutaitojen vähäisyys ja epävarmuus kielen käyttämisessä. Merkittäviä esteitä olivat erityisesti arvosanakeskeisyys ja se, että oppilas ei kyennyt asettamaan omia oppimistavoitteitaan. Ne oppilaat, joiden kielenoppimiskäsitys oli kovin oppikirjakeskeinen, eivät halunneet käyttää monimediaisia oppimisympäristöjä koulussa.

Opettajalla on tärkeä rooli autonomisten opiskelutaitojen ohjaajana. Oppilaat tarvitsevat opettajan ohjausta, jotta he oppivat ymmärtämään eri oppimistilanteiden merkityksen omalla oppimispolullaan. Autonomiset opiskelutaidot karttavat vähitellen, kun niitä harjoitellaan systemaattisesti. Opettajan tehtävänä on säädellä oppilaalle antamansa tuen määrää taitojen lisääntyessä. Tutkimukseni mukaan tukea tarvitaan erityisesti tavoitteiden asettamisessa, oman oppimisen arvioinnissa, asenteiden ja oppimiskäsityksen reflektoinnissa, teknisten taitojen oppimisessa ja materiaalien, kielenkäytömahdollisuuksien, tukihenkilöiden ja yhteisöjen löytämisessä. Tärkeää on myös rohkaista oppilaita käyttämään kieltä.

Käsitykset muuttuvat hitaasti

Monimediaisessa kieltenopetuksessa oppilaat ottavat aktiivisen roolin omassa oppimisessaan tiedon käsittelijöinä ja tuottajina. Autonomisia opiskelu-

ESIMERKKEJÄ OPPIMISTEHTÄVISTÄ

Oppilaat suunnittelevat menun, joka sisältää heidän lempiruokiaan tai omalle maalle tai kohdemaalle tyypillisiä ruokia, ja tekevät videon, jolla he esittelevät ruokalajit ja niiden valmistuksen. Videot kerätään oppimisalustalle, jossa esimerkiksi ystävyyskoulun oppilaat voivat käydä kommentoimassa niitä ja lisäämässä omia videoita. Tavoitteena on autenttinen kommunikointi kohdekiellellä.

Oppilaat etsivät Internetistä kohdekielisen heitä kiinnostavan blogin ja tutustuivat siihen vastaamalla samalla ennakkokysymyksiin: Mistä blogi kertoo? Kuka sitä kirjoittaa? Millaisia aiheita siinä käsitellään? Blogit esitellään muille ja kerätään oppimisalustalle, jossa jokainen voi käydä niitä katsomassa ja kommentoimassa. Tavoitteena on löytää oppimisresursseja, joita voi hyödyntää myös vapaa-ajalla.

taitoja ja itseohjautuvuutta tarvitaan, jotta oppilas pystyy hyödyntämään erilaisia eteensä tulevia oppimistilanteita ja mukautumaan nopeisiin muutoksiin ja normaalista poikkeaviin tilanteisiin. Tämä on tullut esille pandemian aikana, sillä kaikkien oppijoiden itseohjautuvuus ei ole ollut sillä tasolla kuin etäopetukseen siirtyminen olisi vaatinut. Poikkeustilanne on tuonut esille myös sen, että teknologian käyttötaidot ovat tärkeitä ja että oppilaiden tulisi saada koulusta riittävät valmiudet toimia poikkeustilanteissa.

Tutkimus osoitti, että monimediaisen pedagogiikan mallin mukaiset oppimistehtävät vastaavat hyvin peruskoulun opetussuunnitelmassa määritellyjä tavoitteita. Niiden avulla pystyttiin monipuolistamaan oppilaiden oppimisympäristöjä, kehittämään heidän monilukutaitoaan ja opiskelutaitojaan, luomaan mahdollisuuksia kielen käyttöön autenttisissa ympäristöissä ja lisäämään kielen käyttöä vapaa-ajalla. Oppilaiden aktiivinen osallistuminen oppimisprosessin suunnitteluun ja toteutukseen vahvistaa heidän motivaatiotaan. Opiskelumotivaatiota vahvistaa myös mahdollisuus kielenkäyttöön, joka on autenttista, oppilaille merkityksellistä, heidän omasta kielitaidostaan riippuvaa ja sosiaalista vuorovaikutusta tukevaa.

Vaikka monimediainen pedagogiikka osoittautui hyödylliseksi, teknologian integroiminen opetukseen ei tapahdu itsestään. Kun oppimistilanteeseen lisätään monimediaisuutta, on otettava

huomioon, kuinka moniin tekijöihin se vaikuttaa. Näitä ovat muun muassa oppilaiden kokemat tunteet, erilaiset asenteet, tiedot ja taidot sekä heidän kommunikatiivinen ja kognitiivinen toimintansa oppimisprosessin aikana. Haasteina teknologian hyödyntämisessä voivat olla puutteet opettajien ja oppilaiden tiedoissa ja taidoissa, tekniset ongelmat ja laitteiden vähäisyys, opettajien ja oppilaiden käsitykset oppimisesta ja teknologiasta sekä heidän saamansa tuen puute. Kouluissa pitäisikin sitoutua systemaattisesti digitaalisten oppimisympäristöjen käyttöönnottoon ja varmistaa, että sekä opettajat että oppilaat saavat tukea. Täydennyskoulutuksella on tässä merkittävä rooli, ja sitä pitäisi olla tarjolla kaikille opettajille asuinpaikasta ja kouluasteesta riippumatta.

Yhtenä suurena haasteena on oppimiseen liittyvien käsitysten muuttumisen hitaus. Kun vertasin oppilaiden käsityksiä oppimisesta kymmenen vuoden takaiseen tutkimukseen, huomasin, että muutosta oli tapahtunut vain hyvin vähän. Käsitykset olivat edelleen hyvin perinteisiä, ja ne painottuivat koululle tyypillisiin tekstikäytänteisiin. Oppilaiden pitäisi saada kokemuksia erilaisista tavoista oppia kieltä, jotta heidän kielenoppimiskäsityksensä laajenisi ja sitä kautta myös käsitykset ja asenteet oppimista kohtaan monipuolistuisivat. Myös vanhemmat tarvitsisivat tietoa teknologian käytöstä opetuksessa, jotta hekin pystyisivät näkemään, millaista merkitystä sillä on oppimisen kannalta.